

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА»

*(для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної
форм навчання усіх фахових спрямувань Університету)*

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2021

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Етика та естетика» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання усіх фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : Г. Г. Фесенко, В. В. Жигло. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 22 с.

Укладачі: д-р філос. наук, проф. Г. Г. Фесенко,
канд. іст. наук, доц. В. В. Жигло

Рецензент

М. В. Яцюк, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії і культурології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою історії та культурології, протокол засідання № 5 від 19.12.2020.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 Загальні вимоги до самостійної роботи.....	6
2 Роль лекцій та практичних занять в організації самостійної роботи.....	7
3 Робота з філософськими текстами.....	9
4 Підготовка рефератів.....	12
5 Виконання творчого завдання.....	17
Список рекомендованих джерел.....	20

ВСТУП

Серед гуманітарних наук етика та естетика займають особливе місце: спираючись на багатовіковий досвід, активно впливають на формування світоглядної та чуттєвої культури сучасної людини. Зауважимо, що етика найменше претендує на те, щоб «навчити» моралі, вкласти у свідомість людини набір цінностей і правил поведінки для усіх випадків життя. Сучасна етика зорієнтована на дещо інше – свідоме й розумне ставлення до моральних проблем. Водночас звертається увага на естетичний вимір людського буття, актуальність навичок до формування власних естетичних почуттів, смаків та ідеалів. Естетична діяльність пробуджує у людини майже усі інтелектуально-духовні та емоційні процеси.

Саме тому метою вивчення етики та естетики, як навчальної дисципліни, є формування системи знань про фундаментальні моральні та естетичні цінності, перетворення їх на стійкі переконання, розвиток почуття відповідальності за самовдосконалення та вміння діяти відповідно до принципів гуманізму. Предметом вивчення є сукупність практичних форм взаємовідносин людей, їх ціннісний зміст і значимість; форми естетичного пізнання дійсності, закономірності розвитку мистецтва.

За компетентісним підходом, закладеним в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING), етика та естетика орієнтована на набуття загальних компетентостей, у тому числі «здатність діяти на основі етичних міркувань», «повага до різноманітності та багатокультурності», «здатність демонструвати обізнаність щодо рівних можливостей та гендерних питань». Етика та естетика спонукає до осмислення фундаментальних моральних та естетичних цінностей, перетворення їх на стійкі переконання та мотиви поведінки, пробудження відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування уміння орієнтуватися у світі міжлюдських відносин і художнього життя з позицій гуманізму.

Важливим є уміння поєднувати глибокі фахові знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями, а також:

- обґрунтовувати моральні засади суспільних та професійних відносин на основі категоріального аналізу етичних теорій;
- формувати усвідомлене почуття відповідальності та морального самовдосконалення;
- виробляти компромісні рішення при здійсненні спільної діяльності шляхом етичної рефлексії;
- аналізувати мистецькі джерела в контексті сучасних естетичних теорій;
- визначати художні особливості культурного розвитку європейської цивілізації.

Основними формами вивчення етики та естетики є лекції, практичні занятті, самостійна робота студентів. Остання є важливим етапом освоєння програми навчальної дисципліни, покликані допомогти студентам поглибити, закріпити і творчо осмислити набуті знання.

1 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для опанування теоретичного матеріалу навчальної дисципліни «Етика та естетика», окрім лекційних та практичних занять, значна увага приділяється самостійній роботі. Самостійна робота є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Відповідно до частини 2 п. 7.1 «Положення про організацію освітнього процесу» у ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, навчальний час, відведений на самостійну роботу студента, регламентується навчальним планом. Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи здобувачів вищої освіти на відповідному освітньому рівні визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітніх програм, а також питомої ваги в навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять. Самостійна робота студента з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Основні види самостійної роботи (вивчення додаткової літератури підготовка до проміжного й підсумкового контролю тощо) визначені «Положенням про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти», введеного у дію наказом ректора ХНУМГ ім. О. М. Бекетова № 191-01 від 24.06.2019.

Самостійна робота студентів, як органічна і невід'ємна частина навчального процесу, має наступне значення:

- формує потребу і навички систематичного і обґрунтованого вивчення джерел та літератури;
- дозволяє напрацювати навички аналізу та синтезу інформації;

- створює умови для урахування індивідуальних особливостей студентів до сприйняття, обробки та інтерпретації навчального матеріалу;
- сприяє набуттю таких якостей, як наполегливість та системність у виконанні роботи.

Метою самостійної роботи є вироблення здатності студента самостійно розмірковувати над актуальними морально-етичними проблемами, свідомо засвоювати принципи сучасної етики, а також орієнтуватися у базових ідеях етичних вчень та естетичних координатах людського буття. Щоб навчитися самостійно засвоювати філософсько-теоретичний матеріал, студенту потрібно бути наполегливим і цілеспрямованим, виробляти і дотримуватися розумного режиму навчання і відпочинку. Важливо також вчитися самостійно мислити, планувати свою роботу, тобто цінити свій час і уміти розподіляти його, бачити перспективу в роботі, передбачати можливі труднощі тощо. При цьому необхідно чітко уявляти, які види самостійної роботи і у якому обсязі можна виконати, а саме:

- слухання і конспектування лекцій;
- вивчення рекомендованої літератури, джерел та їх конспектування;
- підготовка до практичних занять;
- участь у роботі наукового гуртка при кафедрі, підготовка наукових доповідей і повідомлень на студентські науково-практичні конференції;
- підготовка до поточного та підсумкового контролю успішності.

2 РОЛЬ ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

В організації самостійної роботи особливу роль відіграє *лекція* (виконуючи настановчо-методичну функцію, знайомить з ключовими проблемно-концептуальними методологічними аспектами навчальної дисципліни). У лекційному матеріалі окреслюється зміст і теоретична спрямованість усього навчального процесу, визначаються питання, які

потребують поглибленого вивчення. Студент мусить уважно стежити за логікою викладання матеріалу лектором. Лекції слід уважно слухати, стисло й чітко записувати їх основні положення, а також перемальовувати схеми, діаграми, таблиці. Конспект лекцій є корисним й для підготовки до практичних занять. Напередодні наступної лекції корисно відновити в пам'яті зміст попередньої, ознайомитися з літературою до нової теми. Це значною мірою полегшує сприйняття наступної теми.

Участь у *практичних заняттях* має бути спрямована не просто на набуття певної суми знань, а головним чином на вироблення уміння і навичок за допомогою отриманих знань самостійно розбиратися в складних процесах суспільного розвитку. Одним з ефективних засобів активізації студентів на практичних заняттях є проблемне навчання, що сприяє розвитку творчої думки і процесу пізнання. Практичні заняття як складова проблемного навчання можуть здійснюватися у різних організаційних формах – «круглий стіл», ділова гра, диспут, прес-конференція, конкурс на кращі знання першоджерел та ін. У їх основі покладена ідея інтенсифікація навчального процесу через змагальність, поглиблення якісної підготовки, підвищення відповідальності за ефективне вирішення питань семінару, вироблення вміння відстоювати власні переконання, вести творчі дискусії, набувати навичок організаторської роботи.

При підготовці до практичних занять студентів необхідно продумати зміст відповіді на кожне із запропонованих питань, враховуючи діалог різних точок зору, а також логічну структуру відповіді, суттєві її елементи, опрацювати відповідні дефініції тощо. Окрім того, слід відповідально підійти до вибору підручників та навчальних посібників із філософії, довідкової літератури. При підготовці питань етико-філософської тематики слід звернути увагу на змістовне наповнення «вічних» філософських понять і категорій: людина і світ, добро і зло, людина і суспільство, громадянин і держава, свобода людини і громадянина, моральна самосвідомість тощо. Зазначені поняття по-різному проблематизуються й осмислюються мислителями різних епох, в різних філософських школах і напрямках у філософії, залежно від різних

культурно-історичних парадигм (східної та західної, середньовічної, модерної та постмодерної). Студент повинен засвоїти специфічні особливості основних історичних типів моралі, уміти характеризувати зміст основних етичних вчень, аналізувати філософські погляди відомих мислителів, основні ідеї та ключові філософські категорії, а також за ключовими поняттями визначати сутність того чи іншого мистецького стилю або напрямку. Важливо також вміти визначати авторство етичних та естетичних ідей, їх приналежність напрямку, епосі, виявляти найважливіші підходи окремих вчень, конструктивно-критично оцінювати їх. При підготовці відповідей на запропоновані питання студент повинен засвоїти основні категорії й принципи етичного та естетичного обґрунтування через зіставлення різних точок зору, уміти застосовувати принципи та категорії етики та естетики для оцінки тих чи інших явищ; співвідносити етико-філософську теорію з особистим життєвим світом і майбутньою професійною діяльністю. При відповіді на питання потрібно використовувати продумані, чіткі формулювання, стежити за логікою викладу питання і вміти вести дискусію з обговорюваної проблеми.

3 РОБОТА З ФІЛОСОФСЬКИМИ ТЕКСТАМИ

Робота з філософськими текстами вимагає дотримання методики вивчення першоджерел. Вивчення етики та естетики передбачає особливі вимоги до аналітичної роботи з першоджерелами, оволодіння навичками поглибленого вивчення філософських текстів. Працюючи над першоджерелами, рекомендується спочатку звернути увагу на загальну характеристику джерела (автор, повна назва книги або брошури, місце і рік видання, видавництво), його структуру (прочитати підзаголовки, у яких відбито основні ідеї твору) та обсяг. Це дає можливість відразу скласти загальне уявлення про першоджерело, його зміст, визначити для себе план його вивчення.

Наступний етап в роботі над текстом – знайомство з переднім словом чи вступом, які дозволяють скласти більш повне уявлення про задум автора, мету його твору. Робота з першоджерелами також вимагає знання соціокультурного контексту (історичних умов, конкретних обставин епохи тощо) проблем, що розглядаються автором. Необхідно також ознайомитися з науковим апаратом твору: посиланнями на джерела, додатками та ін.

Після попереднього ознайомлення з філософським твором слід перейти до наступного етапу в роботі – безпосереднього знайомства з текстом, аналіз проблем, які в ньому ставляться. У процесі читання рекомендується дотримуватися таких вимог: читати першоджерела не поспішаючи, уважно, ретельно обмірковуючи його зміст, намагатися дістатися глибокого розуміння й засвоєння прочитаного, виділяючи найважливіше, найсуттєвіше. Конспект має бути за обсягом меншим за твір у 10-15 разів. Особливу увагу слід звертати на ті текстуальні фрагменти, які виділені курсивом, жирним шрифтом, розрядкою. Таким чином підкреслюється значення важливих положень у роботі, ідей, думок автора. Не рекомендується переривати читання в середині речення, абзацу, параграфу, тому що незакінчена думка не засвоюється.

Опрацьовуючи філософський текст, не можна залишати поза увагою незрозумілі, незнайомі слова, для з'ясування їх змісту необхідно користуватися словниками. Постійна й кропітка робота з довідковим матеріалом (філософські, економічні енциклопедичні видання) сприяє набуттю термінологічної ерудиції та постає індикатором загальної освіченості фахівця. Необхідно обов'язково прагнути до осмисленого читання, усвідомлення кожної фрази, при цьому слід перечитувати незрозуміле, шукати відповіді на питання, що виникають у процесі читання, знаходити в тексті суть, головні думки та ідеї. Усвідомлене читання дозволить знайти відповіді на питання про те, яке значення мають теоретичні положення твору у сучасних умовах.

Розглянувши основний зміст першоджерела, можна переходити до заключного етапу аналітичної роботи над ним – конспектування. Запис прочитаного дозволяє зрозуміти і точно сформулювати положення, засвоїти

ідейний зміст твору. Основні ідеї першоджерел мають бути викладені своїми словами. У конспектуванні слід уникати простого переписування твору, цитати виписувати за ознакою їх змістовного навантаження.

У якості прикладу текстів для читання та аналізу пропонується звертатися до хрестоматії з філософії:

Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : [навч. посіб.] / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського, уклад. Л. В. Губерський, А. О. Приятельчук, І. В. Бойченко та ін. – Київ : Знання, 2009. – 624 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/622-flosofya-guberskiy-lv.html>.

Зокрема, етико-філософським спрямуванням вирішуються такі тексти:

Григорій Сковорода «Дружня розмова про душевний світ».

Фрідріх Ніцше «Генеалогія моралі».

Емманюель Левінас «Етичне значення Іншого».

Жан-Поль Сартр «Екзистенціалізм – це гуманізм».

Ауреліо Печчеї «Людські якості. Шість цілей для людства».

Еріх Фромм «Анатомія людської деструктивності».

Хосе Ортега-і-Гассет «Бунт мас».

Памфіл Юркевич «Серце та його значення у духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого».

Володимир Вернадський «Декілька слів про ноосферу».

Семен Франк «Душа людини».

Макс Вебер «Протестантська етика і дух капіталізму. Постановка проблеми».

Ніколло Мак'явеллі «Державець».

Френсіс Фукуяма «Довіра: соціальні добродії і шлях до розквіту».

Альберт Швейцер «Культура і етика».

Навчальна дисципліна «Етика та естетика» забезпечена дистанційним курсом навчання у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE (ID дистанційного курсу дисципліни у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – URL: <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=290>). Дистанційний курс

містить такі ресурси та елементи: глосарій, календарний план виконання завдань, структурований лекційний матеріал, мультимедійні презентації, заняття за окремими темами, тести для контролю (самоконтролю) знань.

Основні види представлення самостійної роботи, згідно п. 2.2. «Положення про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти», – виступ, есе, огляд, реферат, презентація вивчених пам'яток мистецтва та дизайну у музейних експозиціях, виставках тощо. Презентація розглядається як вид самостійної роботи, що передбачає закріплення загальноосвітніх компетенцій професійного спрямування. У якості прикладів музейних експозицій варто брати он-лайн версії музеїв, наприклад Лувру (Лувр. URL: https://www.youtube.com/watch?time_&v=YrtWZOLI37s).

4 ПІДГОТОВКА РЕФЕРАТІВ

5

Згідно з п. 2.2 «Положення про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти», *реферат* – стислий огляд декількох наукових та/або навчальних, навчально-методичних праць (статей, матеріалів конференцій, підручників, навчальних посібників тощо). У процесі самостійної роботи над рефератом студент набуває навички аналізу, порівняння, узагальнення теоретичних підходів, різних поглядів, напрямів, а також формування власних висновків із питань, які розкривають зміст реферату.

Реферат вимагає від студента понятійно-аналітичного рівня сформованості знань, чіткого уявлення щодо предмета (об'єкта) осмислення, здатності здійснювати смислове виділення, пояснення, аналіз, перенесення раніш засвоєних знань на типові ситуації. Результатом аналітичної роботи над рефератом є підготовлена доповідь, що включає огляд наукових та інших джерел з обраної теми. Важливим елементом реферату є не лише зміст наукової інформації (й уміння скорочено переказати його, а й здатність студента показати своє ставлення до неї – висновки). Отже, підготовка реферату й доповіді вимагає від студента ще й продуктивно-синтетичного рівня

сформованості знань, здатності здійснювати синтез, генерувати власні уявлення, переносити раніш засвоєні знання на нетипові, нестандартні ситуації. За допомогою підготовки рефератів студент глибше осягає найбільш складні проблеми гуманітарних наук, поглиблює свій загальнокультурний рівень, розвиває вміння самостійно аналізувати різноманітні культурні та суспільні явища сучасності, вчиться вести наукову полеміку.

Реферат демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати та узагальнювати суттєву наукову інформацію. Основні вимоги до реферату:

- повнота відображення в рефераті змісту обраної теми; відповідність основних тез і положень реферату обраній темі;
- визначення методів і методології дослідження;
- відповідність висновків автора поставленим завданням (чи досягнута мета дослідження).

Наукова робота студента вміщує декілька взаємопов'язаних етапів: вибір теми: пошук та опрацювання матеріалу; складання плану роботи; викладення та оформлення результатів дослідження у тексті реферату; усний виклад реферату.

Вибір теми. Тему реферату студент може вибрати самостійно із списку в методичних рекомендаціях та узгодити її із викладачем. Тематика рефератів розробляється викладачем, але може бути запропонована й студентом. Суттєвими передумовами щодо обраної теми є її актуальність, практична й теоретична значущість, а також бажання студента досліджувати саме її. Прийняття рішення щодо вибору студентом теми реферату вимагає від нього попередньої роботи з викладачем, що має допомогти студенту проаналізувати й узагальнити відповідний науковий матеріал, співставити різні погляди авторів і визначитися з власною позицією та аргументацією.

Збір матеріалу. Роботу над рефератом варто розпочинати із такого:

- загального ознайомлення з темою шляхом вивчення відповідного розділу підручника та конспекту лекцій;

- вивчення літературних джерел рекомендованих у методичних рекомендаціях та підібраних самостійно;
- вивчення обраної проблематики у фахових виданнях.

Після вибору теми складається попередній план роботи, який бажано узгодити з викладачем та визначити літературу (першоджерела та критичну літературу – статті та підручники), яку необхідно опрацювати. Пошук та освоєння необхідних літературних джерел – це творчий процес. Уміння самостійно визначати напрямок пошуку наукових праць, документів складає основу загальної компетенції роботи з інформацією. Для розкриття теми реферату необхідно користуватися декількома джерелами. Відібрані тексти слід ґрунтовно вивчити. Необхідний для реферату матеріал треба виписувати окремо з кожного питання плану, щоб його можна було легко перегрупувати, залежно від логіки побудови матеріалу реферату. При цьому, студентові обов’язково слід зафіксувати першоджерело, що полегшує оформлення реферату.

Викладення результатів проведеного дослідження оформлюється відповідно до *плану*, системи заголовків окремих частин реферату із зазначенням сторінок, на яких вони розміщені. План є інформативним елементом, оскільки дає коротке уявлення про проблематику, що розробляється, та про логіку викладення матеріалу реферату. План розміщується на початку (після титульного листка) реферату. Далі – *вступ* з обґрунтуванням актуальності теми, її практичної й теоретичної значущості. У вступі також формується мета й завдання дослідження.

В *основному змісті* розлого викладаються відповіді на дослідницькі завдання, що були сформульовані у вступі. Тут важливо витримати послідовність викладення, логічну коректність та здатність довести (проаналізувати) положення, що висуваються для доведення чи аналізу. Необхідно вживати терміни, що властиві філософським наукам етиці та естетиці, й водночас уникаючи складних граматичних зворотів. Для цього доцільно на початку дослідження опрацювати категоріальний апарат

дослідження, використовуючи спеціальні словники. Основні вимоги до складання тексту реферату:

- ясність, чіткість мови, відсутність складних зворотів та граматичних помилок;

- чітка логіко-сміслова структурованість викладеної інформації;

- об'єктивність та коректність в оцінці точок зору, що аналізуються.

Основні вимоги до обсягу реферату: 20–25 сторінок друкованого тексту.

Рекомендується також включати до реферату візуальний матеріал для висвітлення акцентів або проблемних питань. *Висновки* формулюються відповідно до вирішених в основній частині завдань. Також можна зазначити про напрями можливих подальших досліджень. *Бібліографія* – це список літератури, що містить джерела, які були використані у роботі над темою та на які робляться посилання у тексті реферату. Посилання всередині тексту реферату оформлюються після цитати в квадратних скобках – [джерело за номером у списку літератури]. Важливо уникати спроб підміни постійним цитуванням власного викладу матеріалу. Цитати можна наводити дослівно чи власними словами, але без викривлення смислу.

Пропонується така тематика рефератів з етики:

1. Глобальна етика: моральний вимір сучасних проблем цивілізації.

2. Проблеми походження моралі. Архаїчна мораль.

3. Мораль і спільноти. Історичні типи моралі.

4. Особливості моралі традиційного суспільства. Система моралі Стародавнього Сходу.

5. Мораль і релігія. Вчителі людства (Конфуцій, Будда, Мойсей, Ісус Христос, Магомет).

6. Мораль і звичаї античності.

7. Станово-корпоративна мораль Середньовіччя.

8. Антична етика: становлення філософсько-етичного світогляду.

9. Етика міста і філософія Сократа.

10. Евдемонізм: витоки та сутність вчення.
11. Середньовічна християнська етика.
12. Етика Відродження.
13. Протестантська етика.
14. Етика Б. Спінози, П. Гольбаха, К. Гельвеція: пошуки натурфілософського підґрунтя.
15. Французьке просвітництво і проблема моральної свідомості.
16. Моральна філософія І. Канта і Г. Гегеля.
17. Етика ХІХ ст.: марксизм, «філософія життя».
18. Етичні теорії ХХ ст., характеристика основних тенденцій.
19. Етичні пошуки в постмодерній філософії.
20. Добро і зло.
21. Дія і свобода людини.
22. Об'єктивні й суб'єктивні категорії моральної свідомості.
23. Сенси життя і ставлення до смерті.
24. Особистість у ХХІ ст. й нові етичні проблеми. Криза індивідуальної та колективної ідентичності.
25. Етноетика і універсалістська макроетика.
26. Моральні цінності національного буття.
27. Основні тенденції розвитку моралі в сучасній цивілізації.
28. Біоетика. Соматичні права людини.
29. Моральні виміри спілкування.
30. При виборі тем рефератів з естетики рекомендується звертатися до наступної проблематики.
31. Феномен естетичного, його інтерпретації і структура.
32. Прекрасне як традиційний предмет естетики.
33. Структура естетичної свідомості.
34. Естетичне та його основні форми.
35. Мистецтво та його роль у формуванні людської чуттєвості.
36. Проблема генезису мистецтва.

37. Художні особливості культури Стародавнього Сходу.
38. Основні етапи становлення античної естетики.
39. Художня культура Ст. Греції і Риму.
40. Художня культура середньовічної Європи.
41. Основні засади християнської естетики.
42. Естетика Ренесансу.
43. Естетика бароко.
44. Естетика класицизму.
45. Естетика Нового часу: загальна характеристика.
46. Філософська естетика реалізму.
47. Філософська естетика романтизму.
48. Марксизм і марксистсько-ленінська естетика.
49. Позитивізм і естетика позитивізму.
50. Психоеаналіз і психоаналітична естетика.
51. Інтуїтивізм і естетика інтуїтивізму.
52. Феноменологічна естетика.
53. Структуралістська естетика.
54. Екзистенціалістська естетика.
55. Неотомістська естетика.
56. Основні ідеї постмодерністської естетики.
57. Теорії систематизації естетичних категорій XX ст.
58. Мистецтво XX ст.: особливості розвитку.

5 ВИКОНАННЯ ТВОРЧОГО ЗАВДАННЯ

«ЕТИЧНЕ ТА ЕСТЕТИЧНЕ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

Написання творчої роботи має ґрунтуватися на теоретичних положеннях щодо поняття «професійна етика», що розглядається як сукупність вимог до поведінки особи в професійній сфері (зокрема, дотримання професійних стандартів, етичних норм у діловому спілкуванні, а також глибокому

усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов'язків). У відповіді має міститися інформація щодо етичних кодексів тієї професійної галузі, до якої відноситься освітня підготовка студента/тки (наприклад, етичний кодекс бухгалтера, етичний кодекс архітектора тощо).

У професійній етиці актуальним є об'єктивне та доброзичливе ставлення до інших, їх фахової думки. У професійній діяльності високо цінуються такі якості, як здатність особи до співробітництва, вміння брати на себе відповідальність, дотримуватися взятих на себе зобов'язань. Американський соціолог Л. Хоснер сформулював етичні принципи ділової поведінки, які спираються на аксіоми світової філософської думки:

- ніколи не роби того, що не відповідає твоїм довгостроковим інтересам або інтересам твоєї компанії;
- ніколи не роби того, про що не можна було б сказати, що ця дія чесна, відкрита та істинна, про яку не можна було б з гідністю розповісти на всю країну у пресі та телебаченні;
- ніколи не роби того, що не є добрим, що не сприяє формуванню почуття того, що всі ми працюємо для однієї спільної мети.

У відповіді на питання студентом мають бути сформульовані сучасні етичні норми ділової сфери, а також основні правила етикету, яких необхідно дотримуватись в професійній діяльності. Слід звернути увагу на те, що сучасний діловий етикет ґрунтується на моральних принципах гуманізму й демократизму, що сприяють спілкуванню, взаєморозумінню між людьми.

Окрему увагу слід приділити аналізу феномену «соціальна відповідальність організацій». Існують різноманітні підходи до того, як слід ставитися організаціям до їх соціального середовища, щоб вважатися соціально відповідальними. Один з підходів твердить, що організація вважається соціально відповідальною, коли вона збільшує прибуток, не порушуючи законів і норм державного регулювання. Тобто організація повинна переслідувати лише економічні цілі. Проте має місце ще інша точка зору: організація на додаток до відповідальності економічного характеру покликана

враховувати людські й соціальні аспекти впливу свого бізнесу на працівників, споживачів і місцеві громади, в яких відбувається її діяльність, а також вносити певний позитивний вклад у вирішення соціальних проблем суспільства в цілому. Тобто суспільство чекає від бізнесу не тільки високих економічних результатів, але і значних досягнень з погляду соціальних цілей суспільства. Тому доречним буде аналіз аргументів «за» і «проти» соціальної відповідальності організації.

У творчій роботі має також знайти відображення проблема «Естетичне і ділова успішність». Слід продемонструвати можливі варіанти «присутності» гармонії в офісі (інтер'єр, екстер'єр, дизайн) й зовнішньому вигляді ділової людини.

Про виконане творче завдання студент може доповісти на практичному занятті. Попередньо підготувавши тези доповіді, студент протягом 10–12 хвилин викладає основні положення своєї роботи, оскільки вільний виклад значно поліпшує сприйняття матеріалу слухачами. Після доповіді автор відповідає на питання, поставлені слухачами або ж викладачем. У підсумку творче завдання оцінюється з урахуванням таких критеріїв: самостійність висновків, творчий підхід до вирішення питань, оригінальність думок автора, залучення до аналізу першоджерел, структурованість матеріалу, використання сучасних публікацій та першоджерел.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адорно Т. Теорія естетики / Т. Адорно. – Київ : Вид-во Соломії Павличко; Основи, 2002. – 183 с.
2. Асоціація філософського мистецтва. URL: <http://aphy.net/>
3. Беньямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності // В. Беньямін. Вибране : [Пер. з нім.]. – Львів : Літопис, 2002. – С. 53135.
4. Відеолекція «Теорія краси» / A Darwinian theory of beauty. URL: https://www.ted.com/talks/denis_dutton_a_darwinian_theory_of_beauty/transcript?Xlanguage=uk#t-53756.
5. Відкрита лекція «Етика в сучасному світі: «філософія об'єктивізму» Айн Ренд як етичний проект». URL: <http://lektoriy.ucu.edu.ua/video/vidkryta-lektsiya-etyka-v-suchasnomu-sviti-filosofiya-ob-yektyvizmu-ajn-rend-yak-etychnyj-proekt/>
6. Естетика : навч. посібник / [М. П. Колесніков, О. В. Колесникова, В. О. Лозовий та ін.]. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 285 с.
7. Етика бізнесу / Герет Томас М., Клоноскі Річард Дж. ; пер. з англ. О. Ватаманюк. – Київ : Основи 1999. – 214 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
8. Етика та естетика: навч. посібник / за ред. В. Л. Петрушенка. – Львів : Новий Світ, 2008. – 304 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
9. Етика та естетика: Навчальні матеріали онлайн. URL: http://pidruchniki.com/etika_ta_estetika/
10. Етика. Естетика : навч. посібник. / за наук. ред. В. І. Панченко. – Київ : «Центр учбової літератури», 2014. – 432 с.
11. Етика. Естетика. Практикум : навч. посібник / за ред. Л. Г. Дротянко, Н. М. Сухової. – Київ : Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 287 с.
12. Етика : навч. посібник / В. О. Лозовий, М. І. Панов, О. А. Стасевська, М.Б. Ценко. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 354 с.

13. Етика : навч. посібник / Т. Г. Аболіна, В. В. Ефименко, О. М. Лінчук. – Київ : Либідь, 1992. – 328 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
14. Кравченко С. М. Екологічна етика і психологія людини / С. М. Кравченко, М. В. Костицький. – Львів : Світ, 1992. – 102 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
15. Малахов В. А. Етика : навч. посібник / В. А. Малахов. – Київ : Либідь, 2006. – 325 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
16. Мистецтво / Електронна бібліотека «Культура України». URL: <http://elib.nplu.org/collection.html?id=31>
17. Нападиста В. Г. Історія етики в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.): навч. посібник / В. Г. Нападиста. – Київ : Либідь, 2004. – 240 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
18. Основи філософських знань : філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство : підручник / [М. І. Горлач, В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко та ін.]. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 1028 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
19. Бралатан В. П. Професійна етика: навч. посібник / В. П. Бралатан, Л. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.
20. Савельєв В. П. Етика : навч. посібник / В. П. Савельєв; [2-те вид., випр.]. – Львів : Магнолія, 2011. – 244 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
21. Статінова Н. П. Етика бізнесу / Н. П. Статінова, С. Г. Радченко. – Київ : КНТЕУ, 2001. – 280 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
22. Степаненко В. І. Етика в проблемних і аналітичних задачах : навч. посібник / В. І. Степаненко. – Львів : Лібра, 1998. – 270 с. (*Наукова бібліотека ХНУМГ ім. О. М. Бекетова*).
23. Лозовой В. О. Філософія. Логіка. Етика. Естетика : підручник / В. О. Лозовой, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов. – Харків : Право, 2009. – 578 с.
24. Google Art & Culture. URL: <https://artsandculture.google.com>
25. How beauty feels. URL: https://www.ted.com/talks/richard_seymour_how_beauty_feels.

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи

із навчальної дисципліни

«ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА»

(для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форми навчання усіх фахових спрямувань Університету)

Укладачі : **ФЕСЕНКО** Галина Григорівна,
ЖИГЛО Володимир Валентинович

Відповідальний за випуск *В. В. Жигло*

За авторською редакцією

Комп'ютерний набір та верстання *Г. Г. Фесенко*

План 2021, поз. 455М.

Підп. до друку 22.02.2021. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,2.

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.